

De Standaard

POËZIE

<p>De wereld in crisis sijpelt mondjesmaat binnen in Van den Broecks poëzie. photo news </p>

De wereld in crisis sijpelt mondjesmaat binnen in Van den Broecks poëzie. © photo news

EINDELOOS BEGINNEN MET CHARLOTTE VAN DEN BROECK

Geeuwen is gevaarlijk

Welke kant gaat het uit met haar leven en met de wereld? Is er wel een bestemming? En hoe gevaarlijk is verveling? Charlotte Van den Broeck gaat in haar nieuwe bundel op zoek naar richting. Zonder rust te vinden. **LUUK GRUWEZ**

CHARLOTTE VAN DEN BROECK

Nachtroer. De Arbeiderspers, 84 blz., 18,99 €.

★★★★★

‘Waarheen’ is het laatste woord van *Nachtroer*, de tweede bundel van Charlotte Van den Broeck. Een woord dat verwijst naar haar thematiek, maar ook naar de wereld, die in crisis verkeert en mondjesmaat in haar verzen binnensijpelt. Bijvoorbeeld als zij refereert aan een fragment uit het televisiejournaal waarin een vader zijn zoontje na de aanslagen van de ‘gemene mannen’ in Parijs probeert gerust te stellen door te verzekeren dat al die kaarsen en bloemen die de doden gedenken ons zullen beschermen tegen wapens. ‘Waarheen’ is het woord waarmee de dichter nagaat welke richting het met haar leven en met de wereld uitgaat. Merkwaardig is dat het haar bundel afsluit, terwijl je het eigenlijk helemaal aan het begin zou verwachten, maar ook dat al vanaf de eerste cyclus van de bundel retrograde wordt gedacht. ‘Acht, ∞’, zo heet die cyclus, gaat over de relatie met haar jeugdliefde, die na acht jaar op een breuk is uitgedraaid. Van den Broeck begint met de vaststelling van de breuk. Na acht gedichten, van acht naar één, komt ze ten slotte bij het begin van de liefde uit. De lezer volgt haar rouwproces en maakt, met haar teruglezend, ook het herstel van die breuk mee. Dat is wat dichters doen: repareren. Naast die ‘acht’, die op eindigheid en op ‘even’ duidt, staat namelijk het oneindigheidsteken. Dit maakt een vruchtbare paradox mogelijk die mij aan T.S. Eliot doet denken: ‘*And to make an end is to make a beginning. / The end is where we start from.*’ In elk begin zit de kiem van het einde en in elk einde schittert het begin. Het doet de dichter misschien vermoeden dat een eerste liefde een zeker eeuwigheidsgehalte heeft, ook na de scheiding en zelfs als mensen ‘het niet halen van elkaar’. Elders luidt het: ‘en je weet mensen komen elkaar meestal niet tegen’. Oorzaak van de falende liefdesrelatie lijkt hier vooral de dichterlijke gespletenheid te zijn: zij zit ingeklemd tussen de habitat van haar geliefde en de veel publiekere wereld van het podium dat haar lokt: ‘een goochelaar zaagt me in twee stukken en klapt me open,’ schrijft ze.

Tussen schok en streling

Erg toepasselijk hierop is dit citaat van Franz Kafka: ‘*Das Gefühl haben, gebunden zu sein, und gleichzeitig das andere, daß, wenn man losgebunden würde, es noch ärger wäre.*’ ‘Neem me mee’, schrijft zij bij herhaling, maar tegelijk aast zij op een zelfstandig bestaan, onafhankelijk van de ander. Zij wil *gleichzeitig* los en verbonden zijn en worstelt met deze pijnlijke tegenstelling. De ik-persoon ziet zich overigens wel voor meer dilemma’s geplaatst: moet zij kiezen voor stilstand of beweging, voor een bestaan dat naar de toekomst kijkt of een dat het van de terugblik moet hebben? Al ziet zij geen ontsnappingsroutes, zij streeft ernaar los te komen van zichzelf en probeert tegelijk ten volle zichzelf te zijn. Dit levert frictie op, zelfs in een gedicht dat naar een taalkundig verschijnsel verwijst: de fricatief of ‘wrijfklank’. Van den Broeck is de dichter van de scharnier en de naad. Eigenlijk verwijst de titel van haar bundel al naar zo’n scharniermoment. *Nachtroer* is de naam van een Antwerpse nachtwinkel: een plek waar dag en nacht elkaar raken. In puntloze zinnen die breeduit meanderen, situeert zij de voortdurende confrontatie tussen breuk en samenhang, ‘tussen schok en streling’. Zij maakt een vergelijking tussen wat zich in haar afspeelt en een geologische kwestie: ‘Hoe dat gaat / wanneer twee aardplaten tegen elkaar aanbotsen.’

| Dat is wat dichters doen: repareren

Een boot bouwen

Bereikt zij uiteindelijk een rustpunt? Dat ligt moeilijk. In ‘Drift’, een gedicht waarin slapeloosheid een belangrijke rol speelt, staan deze verzen te lezen: ‘maar wonen doen we nergens / tenzij in hotelkamers of in het crematorium’. Toch snakt het personage in deze bundel naar verandering, naar beweging, nieuwe dynamiek en wat al niet. Zij wil *the age of aquarius* in, het tijdperk dat voor al deze waarden staat. Maar zij krijgt er, lijkt het, slechts scherven voor in de plaats. De verveling slaat toe. Van niets gaat groter gevaar uit: niet ‘tanden’ (een metafoor voor terreur?) dreigen de wereld te verslinden, maar een geeuw. Zij weet zich geen blijf: ‘hoe vaak / (...) moet je weggaan om terug te kunnen keren en hoe vaak / kom je terug tot je van blijven kan spreken?’ Haar ultieme ‘Waarheen?’ is ook een vraag naar het nut van creatie. Minutieus stelt zij in het slotgedicht de gebruiksaanwijzing op waarmee je een boot kunt bouwen. Alleen: waartoe moet die dienen? Is er wel een bestemming?

Ze zeggen dat je van hieruit maar één kant op kan, weg
en eenmaal weg weet men snel dat er elders niet meer wereld is
dan de wereld waar ook hier de kranten kwaad van spreken
een gebrek dat de catechese ons probeerde af te leren
maar wie opgroeit in een eindstation weet vanzelf
dat aan het einde van de dingen onwrikbaar en altijd een gevolg ligt
omgekeerd, als een blote handpalm
alsof we erom gevraagd hebben, hoe vaak
moet je weggaan om terug te kunnen keren en hoe vaak
kom je terug tot je van blijven kan spreken?
wat is er ook om achter te laten, een eerste lief
de kerktoren in slagschaduw, de ketting van onze achternamen
–alsof we die ooit kwijt geraken, die paar gemankeerde klinkers dan
de spacecake die we voor elkaars verjaardagen maakten
om beslag te leggen op een avond in onze geboortestad
waar we herfst na zomer na lente enkel metonymie werden
van wie we onszelf op andere plekken hadden opgelegd

Charlotte Van den Broeck

Verschenen op vrijdag 31 maart 2017

[.daard.be/extra/stat](https://www.standaard.be/extra/stat)